

Previnguem la tortura

Barcelona, 3 i 4 de febrer de 2006

Els dies 3 i 4 de febrer de 2006 es van celebrar a Barcelona les "Jornades sobre la Prevenció de la Tortura, la Implantació del Protocol Facultatiu contra la Tortura i les Recomanacions del Relator de l'ONU" amb la presència activa de Theo van Boven, ex-Relator de l'ONU sobre la Tortura i amb la participació d'organismes de drets humans internacionals de reconegut prestigi i autoritat en la lluita contra la tortura. Les Jornades van ser organitzades per la Coordinadora per a la Prevenció de la Tortura en la qual s'integren 37 organismes que estan en contacte directe amb les víctimes de la tortura, que vehiculitzen les seves denúncies i que en definitiva tenen la informació exhaustiva i real de la situació entorn del fenomen de la tortura i els maltractaments a l'Estat espanyol. L'objectiu principal d'aquestes jornades era incidir en el debat obert davant la signatura, pròxima ratificació i posterior implementació per part del Govern espanyol del Protocol Facultatiu de Nacions Unides. En aquesta voluntat, va contar amb participacions, tant de ponents com del propi públic assistent d'alta qualitat i certament clarificadores sobre els passos que ha de seguir la lluita contra la tortura en l'Estat espanyol.

Durant els debats que van tenir lloc en aquestes jornades, va quedar palesa la persistència de la tortura en l'Estat espanyol, tant

per les denúncies i els testimoniatges d'aquelles persones que l'han sofert directament, com per l'informe publicat per la Coordinadora per a la Prevenció de la Tortura (CPT) al maig de 2005, en el qual s'apunta que gairebé 800 persones van denunciar haver estat torturades l'any 2004, (molts altres casos de tortures i maltractaments no van ser denunciats per temor), i que entre els anys 2001 i 2004, van ser imputats 227 membres de les forces de seguretat en delictes relacionats amb la pràctica de la tortura. Malgrat aquest i altres informes, les autoritats estatals com autonòmiques o locals, segueixen negant aquesta realitat i fent oïdes sordes a les recomanacions d'organismes internacionals i estatals per a prevenir la tortura.

De la mateixa forma va quedar constància d'impunitat que embolica la pràctica de la tortura en l'Estat espanyol: des del manteniment de la detenció incomunicada i l'aïllament penitenciari, règims que faciliten i doten de sistematicitat a la pràctica de la tortura, continuant amb la falta d'investigació real i independent de les denúncies per jutges i fiscals, i acabant per l'adjudicació d'indults i mesures de gràcia als pocs funcionaris que, finalment, són condemnats pels Tribunals de Justícia. Per tot això, i per a eradicar la tortura, vam efectuar les següents

Recomanacions

1a Les més altes autoritats i institucions de tot l'Estat haurien de reafirmar pública i oficialment la prohibició, en tota circumstància, de tota forma de tortura i/o tracte inhumà o degradant, així com reconeixeran l'existència més que esporàdica d'aquest fenomen en l'Estat espanyol.

3a La detenció incomunicada i el règim d'aïllament penitenciari creen condicions que faciliten la pràctica i impunitat de la tortura, dotant de sistematicitat a la pràctica de la tortura. Per això, aquests mecanismes excepcionals haurien de ser immediatament suprimits, així com aquelles legislacions i tribunals que els utilitzen i emparen, com l'Audiència Nacional, recuperant-se la figura del jutge natural. Així mateix, haurien de suspendre's i arxivar-se tots els procediments penals sustentats en inculpacions o autoinculpacions arrencades sota tortura a les persones detingudes.

4a Sense perjudici de l'anterior s'engegaran mecanismes de prevenció que impedeixin la pràctica de la tortura. Per a això, tota detenció ha de començar amb una presa de declaració a la persona detinguda sobre si s'acull el dret constitucional a no declarar. En aquest últim cas, el detingut serà posat immediatament a disposició judicial, i cap interrogatori ni declaració del mateix, emesa amb posterioritat a aquestes manifestacions i fins a la seva compareixença davant el jutge, tindrà validesa. Els interrogatoris constaran de la identificació de les persones presents i l'acreditació de la seva funció en l'interrogatori i/o procés judicial. Els interrogatoris, així com tota l'estada en comissaria, haurien de ser registrats amb mecanismes audiovisuals el control dels quals i revisió hauria de ser realitzat per organismes independents de les forces policials i els seus responsables polítics directes. Haurà de prohibir-se expressament que hagi persones que vagin encaputxades en les dependències policials i en les sessions d'interrogatori.

2a S'haurà de garantir, amb rapidesa i eficàcia, que tota persona detinguda per les Forces de Seguretat de l'Estat tingui garantits els drets de: **a)** accedir a un advocat de confiança abans de prestar declaració. En el cas que la persona detinguda triï ser assistit per advocat d'ofici, l'activitat d'aquests haurà de seguir un protocol d'actuació, a més de contar amb experiència en l'assistència. **b)** ser examinats per metges de la seva confiança, garantint-se que els mèdics forenses que intervinguin en casos de tortura i/o maltractaments treballin sobre la base de protocols i estàndards internacionals entre ells el Protocol d'Istanbul i acreditin una formació especial per al diagnòstic de les tortures tant físiques com psíquiques i per a la valoració de les seves seqüeles, i **c)** que la seva família i afins siguin informats del fet i lloc de la seva detenció així com el seu estat de salut i situació judicial.

5a Cap persona detinguda o presa ha de veure's sotmesa a aïllament sensorial de classe alguna i s'ha de prohibir expressament que els seus ulls siguin embenats o els seus caps encaputxats o les seves oïdes tapades. Així mateix, s'ha de confiscar tot material antireglamentari (tant defensiu com ofensiu) que pugui trobar-se en les dependències dels funcionaris. Igualment es garantirà que cap tècnica d'interrogatori de les expressament prohibides per l'article 16 de la Convenció contra la tortura sigui aplicada en l'Estat espanyol.

6a El Govern ratificarà el Protocol Facultatiu a la Convenció de les Nacions Unides contra la Tortura i altres Tractes o Penes Cruels, Inhumanes o Degradants, i garantirà la independència del Mecanisme Estatal de Prevenció i dels Mecanismes Locals de Prevenció previstos en aquest Protocol. Per a això, acceptarà que el desenvolupament real d'aquest protocol ha de desenvolupar-se en consens amb la societat civil, les organitzacions actives en la matèria i els mecanismes internacionals de control. Els Mecanismes dissenyats en desenvolupament del Protocol Facultatiu a la Convenció de les Nacions Unides contra la Tortura i altres Tractes o Penes Cruels, Inhumanes o Degradants tindran plena llibertat per a visitar i inspeccionar els centres de detenció en el sentit ampli del terme que recull dit Protocol-, supervisar l'activitat dels mèdics forenses i especialment l'empleno dels estàndards internacionals d'actuació, assessorar la investigació de les denúncies, informar i ser informat pels jutges, així com supervisar l'efectiva execució de les sancions als funcionaris infractors.

7a El Govern i les autoritats corresponents garantiràn que tot funcionari que hagi d'exercir treballs de custòdia estigui informat sobre la prohibició de la tortura, tingui la formació adequada en els protocols internacionals de garantia dels drets humans i tingui els coneixements socioculturals adequats per a poder respectar en tot moment els drets i llibertats que segueixen assistint a tota persona detinguda o presa.

8a S'haurà de garantir la independència, promptitud i eficàcia de les investigacions davant les denúncies per tortures i maltractaments, assegurant que s'aplica la legislació internacional i les resolucions dels organismes internacionals per a la sanció de les mateixes. Igualment haurà de garantir-se una ràpida i eficaç investigació de tots aquells casos de defunció en guarda. El Fiscal haurà de realitzar d'ofici actuacions d'investigació sobre els fets denunciats. El Govern, per conducte del Fiscal General de l'Estat, instruirà als fiscals perquè siguin actius en la repressió de la tortura. Sense perjudici de tot això, la víctima de tortures gaudirà sempre del dret a l'assistència jurídica gratuïta especialitzada

9a En cas de denúncia de tortures es prenguessin mesures preventives legals i disciplinàries contra els funcionaris acusats, començant per la suspensió cautelar en l'exercici de les seves funcions fins a l'esclariment dels fets. La investigació haurà de portar-se a terme amb independència dels presumptes autors i del cos al que serveixen. Les investigacions s'haurien de fer de conformitat amb els Principis establerts per l'Assemblea General de l'ONU en la seva resolució 55/89.

10a Declarar la imprescriptibilitat del delictes de tortura i garantir que cap persona que hagi comès tortures quedi impune. En relació a aquest aspecte i en el tema dels indults a funcionaris condemnats per tortures, aquesta gràcia no pot ser potestat governamental. L'acusació als denunciants de tortura per calúmnies, denúncia falsa, fals testimoniatge o fins i tot col·laboració amb banda armada únicament per interposar denúncia de tortura no pot considerar-se sinó una represàlia per a generar un estat de por a denunciar els fets i procurar així la impunitat dels fets esdevinguts.

11a En determinar el lloc de reclusió de les persones privades de llibertat, s'hauria de prestar especial atenció al manteniment de les relacions socials i familiars, així com a les necessitats del procés de rehabilitació social en compliment de l'art. 25.2 de la Constitució espanyola. Es prohibirà la utilització de l'allunyament o la dispersió penitenciària com política sistemàtica per contravenir frontalment aquest principi.

12a Tant en presons com en comissaries, les necessitats pròpies de la dona han de veure's cobertes. Ha de prohibir-se taxativament el tracte vexatori i/o sexista que pugui agredir la condició sexual de tota persona presa o detinguda. El dret a la llibertat i identitat sexual de les persones detingudes o preses ha d'estar garantit durant la seva custòdia policial, judicial o penitenciària, amb la seva independència de la seva condició d'home, dona o transexual així com de la seva orientació sexual.

13a Igualment han d'observar-se amb especial precaució els casos de tortures i/o maltractaments basats en discriminacions ètniques, religioses, per raó cultural, de procedència, o qualsevol altra raó. En aquests casos haurà de garantir-se que el denunciador de tortures i/o maltractaments no serà objecte de represàlies. Igualment haurà de posar-se l'accent que l'expulsió/devolució d'immigrants a països on es practica la tortura és una pràctica prohibida, que fa responsable al país que acorda l'expulsió/devolució.

14a Prendre amb especial urgència totes les mesures necessàries per a eradicar les tortures i/o maltractaments a persones menors d'edat, tant en comissaries, com en Centres de Reforma de Menors, com sota qualsevol tipus de custòdia. Les bones condicions d'acollida i tracte al menor han d'estar garantides en tot moment i els jutges i fiscals de menors han de ser els garants d'aquestes condicions amb la seva presència física en els espais de custòdia. Especialment, ha de prohibir-se la detenció incomunicada i l'aïllament dels menors que compleixen penes privatives de llibertat.

15a El dret fonamental a la salut i a la integritat física i psíquica de les persones detingudes i preses ha d'estar totalment garantit. Cap persona greument malalta o la malaltia de la qual pugui veure's agreujada per la custòdia en presons o comissaries es veurà ingressades en aquestes institucions. Igualment es tindrà especial cura pel respecte a aquests drets en els psiquiàtrics de custòdia de les administracions públiques. Les condicions d'higiene, salubritat i dignitat dels llocs de custòdia o detenció haurien de ser garantides.

16a Les persones que hagin sofert tortures o maltractaments haurien de rebre remei i reparació adequats, incloent el reconeixement del dany, la rehabilitació, la indemnització, la satisfacció de les necessitats derivades de la seva nova situació personal i la garantia de no repetició.

Acció dels Cristians per l'Abolició de la Tortura (ACAT), Alerta Solidària, Associació APOYO, Associació EXIL, Associació Catalana per la Defensa del Drets Humans, Associação Contra a Exclausão pelo Desenvolvimento, Asociación Contra la Tortura, Asociación para la Defensa de los Derechos de la Infancia, Asociación Libre de Abogados, Associació Memòria Contra la Tortura, Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía, Asociación de Solidaridad y Apoyo a los Presos de Aragón (ASAPA), Behatokia (Observatorio Vasco de Derechos Humanos - Euskal Herriko Giza Eskubideen), Centro de Asesoría y Estudios Sociales (CAES), Centro de Documentación Contra la Tortura, Comissió de Defensa del Col·legi d'Advocats Barcelona, Comité Anti-Sida de Lugo, Concepción Arenal, Comité de Solidaridad con Euskal Herria de Madrid, Coordinadora Antirrepressiva de Gràcia, Coordinadora Contra la Marginación de Cornellà, Coordinadora de Barrios de Madrid, Coordinadora Estatal de Solidaridad con las Personas Presas, Esculca (Observatorio para a defensa dos direitos e liberdades), Eskubideak (Euskal Abokatuen Elkarte), Etxerat (Euskal Errepresaliatu Politikoen Elkarte), Federación de Asociaciones de Loita contra a Droga, Federación Enlace, Fundación Érguete, Gurasoak, Institut Drets Humans de Catalunya, Justicia i Pau, Movemento polos Dereitos Civís, Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans de la UB, PreSOS Extremadura, PreSOS Galiza, Rescat, SalHaketa (Bizkaia), SalHaketa (Araba), Torturaren Aurkako Taldea, Santurtziko Torturaren Kontrako Taldea, Xusticia e Sociedade.

Coordinadora per a la Prevenció de la Tortura www.prevenciontortura.org

Coordinadora por la Prevención de la Tortura · Coordinadora pola Prevencion da Tortura · Torturaren Prebentizoaren Alde Koordinakundea